

Tajemství pravěkých chrastítek z Helštýna

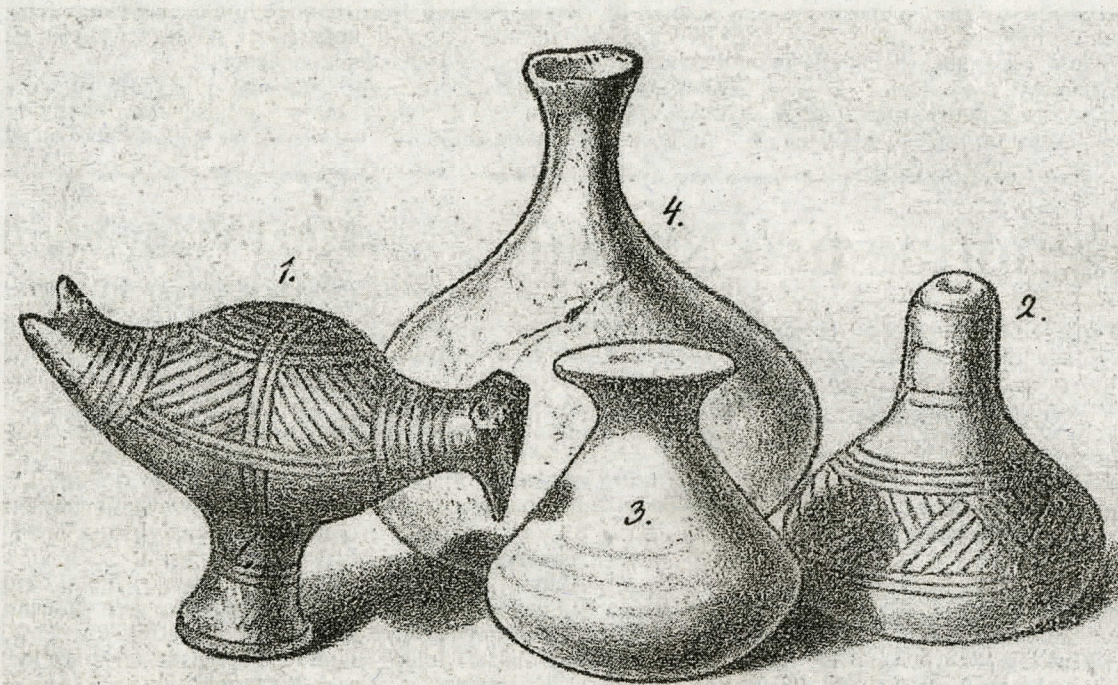

„Hudbu, tanec ani píseň nevykopeš.“ Tak zní železné pravidlo i povzdechnutí všech archeologů. Většina toho, co dokážeme po zaniklých kulturách zachytit jsou hmotné pozůstatky: nádobí, kosti, nástroje anebo zbytky obydlí. Čemu dávní lidé věřili, jaké zpívali písně a jak si hráli, zůstává navždy zahaleno tajemstvím. Výjimečně se však opona času poodhalí a umožní nám nahlédnout i do těchto nehmotných oblastí kultury. Ať už jsou to stopy lidských chodidel v jeskynních usazeninách naznačující pradávny rituální tanec nebo vzácné pozůstatky hudebních nástrojů. Právě poslední kategorie nálezů umožňuje „poslechnout si“ pravěk na vlastní uši. Ve sbírkách Muzea regionu Valašsko se nachází hned několik takových primitivních hudebních nástrojů a sice ve formě drobných keramických chrastítek. Pocházejí vesměs z vrchu Helštýn nad Valašským Meziříčím, ze zde nalezených žárových hrobů náležejících do pozdní doby bronzové. Protože se chrastítka často objevují v dětských hrobech, prou se archeologové, jde-li o pouhé dět-

ské hračky, anebo o chřestítka s magickou ochrannou funkcí. Z etnografických pramenů známe používání nejrůznějších řehtaček, šterchátek a rolniček jako prostředků k zahánění zlých sil a

hojně produkci kultovních předmětů, včetně chrastítek v nejrůznějších podobách. Typicky mají chrastítka hruškovitý tvar a v dutině uvnitř skrývají drobné kamínky nebo keramické kulič-

ným „akustickým“ způsobem. Jestli však sloužila k dětským hrám, k očištění prostoru od zlých démonů nebo snad k extatickým rituálům, to už může zodpovědět jenom naše fantazie.

duchů. Rytmická hudba je také osvědčeným prostředkem k navozování změněných stavů vědomí. I koncem doby bronzové se výrazně rozmáhá náboženské obřadnictví, které se odráží v

ky. Výjimkou však nejsou ani umělecky provedené exempláře ve formě ptáčka nebo miniaturní amforky. Ať už sloužila šterchátka k jakémukoliv účelu, přibližují nám pravěký svět mimořad-

*Mgr. Eva Čermáková, Ph.D.
archeoložka, muzeum ve Valašském Meziříčí*

Obr. Keramická chrastítka z doby bronzové (dle: J. S. Uhlíř 1886)